

[Avaleht](#) > ... > [Teie Õigused](#) > [Kuriteoohvrid](#) > [Ohvrite Õigused Riigiti](#) > 2. MINU ÕIGUSED KOHTUMENETLUSE AJAL

2. MINU ÕIGUSED KOHTUMENETLUSE AJAL

[Milline võib olla minu osa kohtumenetluses?](#)

[Millised on minu õigused tunnistajana?](#)

[Ma olen alaealine. Kas mul on täiendavad õigused?](#)

[Kas mul on võimalik saada õigusabi?](#)

[Kuidas saan ma kaitset, kui olen ohus?](#)

[Kuidas saan ma taotleda õigusrikkujalt kahju hüvitamist või saada riigilt kompensatsiooni?](#)

[Kas on võimalus kokkuleppe saavutamiseks või lepitusmenetluse alustamiseks õigusrikkuja ja minu vahel?](#)

[Ma olen välismaalane. Kuidas kaitstakse minu õigusi ja huve?](#)

[Täiendav teave](#)

Milline võib olla minu osa kohtumenetluses?

Kui Te olete kuriteoohver või [tsiviilhageja \(1\)](#), teatatakse Teile kirja teel kuupäev, millal Teie asja hakatakse kohtus arutama. Teil on võimalik end registreerida tsiviilhagejana kohtumenetluse ajal kuni kohtuliku arutamise lõpuni ja esitada kohtunikule hüvitise nõue. Kui Teil ei ole advokaati ja te soovite esitada oma tsiviilhagi kohtuistungil ajal, tuleb Teil:

- olla õigel ajal kohal;
- panna end kohtuteenistuja juures kirja; välja selgitada, kas Te olete õiges kohtusaalis;
- minna kohtu eesistuja juurde, kui ta hüüab välja õigusrikkuja nime, kellelt Teie soovite hüvitist nõuda;
- esitada oma nõue kohtunikule koos kõikide Teie kahju tõendavate dokumentidega;
- esitada koopia nõudest süüdistatava advokaadile;
- hoida originaaldokumendid enda valduses;
- vastata kohtu eesistuja võimalikele täiendavatele küsimustele. Seejärel registreerib ta Teie hüvitisnõude kirjalikult.

Põhimõtteliselt on kohtumenetlus avalik. Iga üle 14aastane isik võib sellel osaleda. Seega on Teie sõpradel, naabritel ja perel, aga ka ajakirjanikel ning kõigil huvitatud isikutel lubatud kohtumenetluse ajal kohtusaalis viibida. Vaid erandjuhtudel (nt seksuaalkuriteod) on istungid kinnised. See tähendab, et kodanikud ja ajakirjanikud ei pääse kohtusaali. Te võite paluda kohtunikult kinnise istungi pidamist. Seaduses on selline võimalus sätestatud, kui olete seksuaalkuriteo, näiteks vägistamise või seksuaalkallaletungi ohver. Kohus võib pidada kinnise istungi ka siis, kui see on vajalik alaealise või poolte eraelu kaitsmise huvides. Kohtuasjas tehtav lõplik otsus kuulutatakse alati avalikult.

Kui esitate hüvitisnõude (tsiviilhagi), peate tõendama, et kandsite kahju. Kohtunik hindab Teie tsiviilhagi kohtumenetlus lõpus. Tsiviilhageja peab kohtuliku arutamise ajal kohal viibima. Kui soovite vältida otsekontakti süüdistatavaga, võib Teid esindada Teie advokaat (süüdistatava kohaloleku keelamine kohtusaalis ei ole siiski võimalik). Ainus kord, kui Teil tuleb isiklikult kohale ilmuda, on siis, kui Teid kutsutakse tunnistajaks.

Te ei saa kohtuasja prokuröri isiklikult arutada.

Millised on minu õigused tunnistajana?

Kui Teid on eeluurimise käigus tunnistajana üle kuulatud, ei tähenda see seda, et Teid kutsutakse kindlasti kohtusse, et kinnitaksite esitatud asjaolusid. Erandiks on see, kui menetlus toimub [vandekohtus \(2\)](#).

Kui Teid kutsutakse isiklikult kohale ja kui Teie suhtes kohaldatakse kaitsemeedet ja/või Te viibite välismaal, võidakse Teid üle kuulata video- või telekonverentsi vahendusel. Vajaduse korral saab Teie häält moondada ja varjata Teie nägu.

Kui Teid kutsutakse kohtusse tunnistajana, võite taotleda hüvitist, mis koosneb kindlaksmääratud summast (kohaleilmumishüvitis) ja hüvitisest iga reisikilomeetri eest (reisihüvitis). Hüvitise saamiseks peate pöörduma selle kohtu registriosakonda, kuhu Teid tunnistajaks kutsuti. Te peate esitama kohtuametnikult saadud kohtukutse ja oma isikutunnistuse. Hüvitis makstakse Teile kohtu registriosakonna lahtiolekuajal kohe välja.

Ma olen alaealine. Kas mul on täiendavad õigused?

Kui olete alaealine, kaitstakse Teid meedias kajastamise eest. Teie isikut paljastada võivate fotode, joonistuste ja muude materjalide avaldamine ja levitamine on karistatav.

Kui eeluurimise käigus on ülekuulamine audiovisuaalselt salvestatud, ei ole Teil isiklikult vaja kohale ilmuda, välja arvatud juhul, kui kohus peab seda tõe kindlakstegemiseks vajalikuks. Sel juhul palub kohus Teil kohale ilmuda ja ta peab seda põhjendama. Te võite paluda kohtunikult kinnise istungi pidamist. Seaduses on selline võimalus sätestatud, kui olete seksuaalkuriteo, näiteks vägistamise või seksuaalkallaletungi ohver. Kohus võib pidada kinnise istungi ka siis, kui see on vajalik alaealise või poolte eraelu kaitsmise huvides.

Kas mul on võimalik saada õigusabi?

Tsiviilhagejana on Teil õigus valida, kas soovite olla kohtuistungil kohal või lasta end esindada advokaadil.

Esialgset õigusnõustamist on Teil võimalik saada, kui pöördute esmase õigusabitalituse poole, kus juristid annavad kindlaksmääratud päevadel ja kellaaegadel tasuta õigusabi ning võivad Teid vajaduse korral suunata eriorganisatsioonide juurde. Konsultatsioone korraldatakse kohtumajades, magistradikohtutes, õiguskeskustes, osades kohaliku omavalitsuse asutustes ja mujal. Õiguskeskused asuvad kõikides kohturingkondades (kontaktandmed on kättesaadavad [prantsuse](#) ja [hollandi keeles](#)) või Te võite ühendust võtta [ohvriabitalitusega](#).

Selleks et saada üksikasjalikku õigusabi ja toetust ning selleks, et Teid esindataks, peate pöörduma advokaadi poole. Olenevalt sissetulekust, võib tänu teisesele õigusabile advokaaditeenus Teie jaoks olla tasuta või osaliselt tasuta. Teatavatel isikute kategooriatel, nagu alaealised või vaimse puudega isikud, on alati õigus kasutada advokaadi abi tasuta.

Kui soovite kasutada teisest õigusabi, peate pöörduma [õigusabibürosse](#). Sellised bürood asuvad igas kohtumajas. Te peate esitama kõik dokumendid, mis tõendavad Teie kuulumist ühte neist kategooriatest või seda, et Teie netosissetulek on ebapiisav. Õigusabibüroo teeb otsuse Teie taotluse heakskiitmise kohta 15 päeva jooksul. Kui Teie taotlus kiidetakse heaks, antakse Teile määratud advokaadi kontaktandmed. Samuti on võimalik küsida enda valitud advokaadilt, kas ta on nõus andma teisest õigusabi. Sel juhul võtab Teie advokaat ühendust õigusabibürooga, et saada Teie taotlusele heakskiit.

Kui Teie sissetulek on väike, võite teatud tingimustel taotleda ka vabastust teatavatest menetlustasudest (näiteks kohtutäituri tasu, dokumentidest koopiategemise tasu jne) õigusabi süsteemi raames. Teil tuleb esitada taotlus õigusabibüroole, mis asub Teie asja arutava kohtu majas. Kui Te juba osalete menetluses tsiviilhagejana (vt allpool), võite taotluse teha kohtus suuliselt.

Samuti on soovitatav, et kontrolliksite oma kindlustuspoliisi tegemaks kindlaks, kas Teie kindlustus katab kohtukulud. Selleks võtke ühendust oma kindlustusmaakleriga.

Kohtuistungil võivad Teid abistada õiguskeskuse töötajad või ohvriabitalituse töötajad.

Kuidas saan ma kaitset, kui olen ohus?

Kui Te olete ohus ja eeluurimiskohtunik on taganud Teile eeluurimise ajal osalise või täieliku anonüümsuse, võib Teid kohtumenetluse ajal üle kuulata video- või telekonverentsi teel. Vajaduse korral saab Teie häält moondada ja varjata Teie nägu.

Kui peate kohtusse ilmuma tunnistajana ja Teid ei ole eeluurimise ajal üle kuulatud, võib kohtunik anda korralduse Teie isikuandmeid ülekuulamise protokollis mitte avaldada.

Kui Te olete vägistamise või seksuaalkallaletungi ohver, kaitstakse Teid meedias kajastamise eest. Teie isikut paljastada võivate fotode, joonistuste ja muude materjalide avaldamine ja levitamine on karistatav.

Kui süüdistatavat ei ole eeluurimise ajal vahi alla võetud ja Te kardate, et peate temaga enne kohtuistungit näost näkku kohtuma, võite võtta ühendust õiguskeskuse töötajaga. Mõnes kohtumajas on eraldi ooteruumid, et vältida vahetat kohtumist süüdistatavaga.

Kuidas saan ma taotleda õigusrikkujalt kahju hüvitamist või saada riigilt kompensatsiooni?

Kui Te soovite nõuda kahjude eest hüvitist, peate end registreerima tsiviilhagejana. Te võite nõuda hüvitist füüsiliste vigastuste ja ravikulude, moraalse kahju, varalise kahju (nt sissetuleku kaotus, kooliaasta vahelejätmine, töökoha kaotus ning kahjud sõidukitele või rõivastele), matusekulude jms eest.

Kriminaalkohus hindab Teie tsiviilhagi ja annab korralduse maksta hüvitist vaid siis, kui süüdistatav mõistetakse süüdi. Seejärel hindab kohus Teie kahjunõuet.

Samuti võite asja anda tsiviilkohtusse, kui Te mingil põhjusel otsustasite mitte osaleda kriminaalmenetluses. See on võimalik isegi siis, kui prokurör on otsustanud süüdistustest loobuda. Te võite esitada asja tsiviilkohtule arutamiseks otse, kutsudes kahju tekitaja kohtusse, välja arvatud juhul, kui pooled ilmuvad vabatahtlikult kohtusse. Samuti võib menetlusest osa võtta kindlustusfirma (näiteks kui on toimunud liiklusõnnetus). Tsiviilkohtumenetlus erineb oluliselt kriminaalmenetlusest. Näiteks peate Te ise tõestama, et vastaspool vastutab kahju tekitamise eest. Selleks võite kasutada (lõpetatud) kriminaalmenetluse toimiku koopiat. Kui kriminaalasja menetlemine on pooleli, ootab tsiviilkohus ära kriminaalkohtu otsuse, enne kui teeb otsuse tsiviilhagi suhtes. Tsiviilkohtu jaoks on kriminaalkohtu otsus siduv. Pidage meeles, et asja tsiviilkohtusse andmisega kaasnevad kulud.

Kui prokurör on esitanud avalduse menetluse lõpetamiseks (kriminaalasjades kas lepituskokkulepe või lepitusmenetlus), saate ka sel viisil nõuda teo toimepanijalt kahju hüvitamist. Kahju hüvitamist saate nõuda ka lepitusmenetluse raames. Enamasti saate teo toimepanijalt hüvitist, kui prokurör otsustab teha lepitusmenetluse või lepituskokkuleppe ettepaneku.

Alati ei ole võimalik hüvitist nõuda õigusrikkujalt (näiteks õigusrikkujat ei ole võimalik kindlaks teha või teda ei suudeta leida) või saada kompensatsiooni kindlustusfirmalt. Kui olete tahtliku vägivaldse kuriteo ohver, võite teatavatel tingimustel hüvitist saada riigilt. Rohkem teavet võimaluse kohta saada hüvitist riigilt leiate Euroopa justiitsvärgustiku vastavalt teabelehel, kus käsitletakse Belgias kuriteoohvritele makstavat hüvitist (teabelehed on kättesaadavad [prantsuse](#), [hollandi](#), [saksa](#) ja [inglise keeles](#) ning teistes keeltes).

Kui süüdistatav mõistetakse süüdi ja talle määratakse karistus, on tal kohustus hüvitada Teile kulud, mida kandsite seoses osalemisega tsiviilhagejana. Need kulud hõlmavad teatavat osa advokaaditasust. Kohtunik teeb hüvitatava summa kohta otsuse kohtuistungil samal ajal, kui ta teeb otsuse karistuse kohta.

Kui kriminaalmenetlus põhineb süüdistatavale esitatud kohtukutsel või Te esitasite ka tsiviilhagi ning menetlus lõpeb õigeksmõistva kohtuotsusega, võib kohus otsustada, et Te peate riigile ja süüdistatule hüvitama kõik või teatava osa kuludest.

Kas on võimalus kokkuleppe saavutamiseks või lepitusmenetluse alustamiseks õigusriikkuja ja minu vahel?

Lepitusmenetluse alustamist on võimalik taotleda igal menetluse etapil: veel enne, kui kohus hakkab asja arutama, asja kohtuliku arutamise ajal ja pärast seda, kui kohus on teinud süüdimõistva otsuse. Lepitusmenetlus toimub kohtumenetlusest eraldi ega asenda seda. Kohus on seetõttu kohustatud tegelema kriminaalasja uurimise, karistuse määramise ja karistuse täideviimisega.

Lepitusmenetlust ei vii läbi riigiasutused, vaid seda teevad kaks valitsusvälist organisatsiooni: [Suggnomè](#) Flandrias ja [Médiante](#) Vallooonias. Nendel organisatsioonidel on kohalikud osakonnad igas kohturingkonnas.

Lepitusmenetluse käigus saavutatud kokkulepe on konfidentsiaalne ja see saadetakse kohtunikule üksnes juhul, kui mõlemad pooled on sellega nõus. Kohtunik on kohustatud karistuse määramisel märkima lepituskokkuleppe olemasolu kohtutoimikusse, kuid kohtunikul ei ole kohustust karistuse määramisel kokkuleppe sisu tegelikult arvesse võtta.

Alaealiste asjade kohtunik võib kohtuotsusega määrata kas lepitusmenetluse või selleteemalise rühmanõustamise.

Ma olen välismaalane. Kuidas kaitstakse minu õigusi ja huve?

Kui Teie kui [tsiviilhageja \(1\)](#) või tunnistaja ei räägi menetluse piirkonna ametlikku keelt, määratakse Teile tõlk. Dokumentide tõlkimine on tasuline.

Täiendav teave:

- Riikliku hüvitamise seadus, vastu võetud 1. augustil 1985 – [hollandi](#) ja [prantsuse keeles](#)
- Seadus, mis käsitleb noorte kaitset, alaealise vastustust tema poolt toime pandud kuriteo korral ja niisuguse teoga tekitatud kahju hüvitamist, vastu võetud 8. aprillil 1965 – [hollandi keeles](#)
- Põhiseadus – [hollandi](#) ja [prantsuse keeles](#)
- Kriminaalmenetluse seadustik – [hollandi](#), [prantsuse](#) ja [inglise keeles](#)
- Kohtumenetluse seadustik – [hollandi](#) ja [prantsuse keeles](#)
- Kuninglik määrus kriminaalasjades kohtukulude tasumise üldise korra kohta, 28. detsember 1950

1. Tsiivilhageja Te võite end kohtuniku juures tsiivilhagejana registreerida menetluse igas etapis, isegi kui Te ei ole politseile kuriteost teatanud. See seisund annab Teile lisaks ohvriga samalaadsetele õigustele täiendavad õigused:

- taotleda hüvitist,
- saada kohtuistungil ära kuulatud,
- saada pärast kohtumenetlust kulude katteks hüvitist,
- kasutada menetluse ajal tasuta tõlgi abi,
- kui kohus leiab, et Teie osalemine tsiivilhagejana on vastuvõetav ja põhjendatud, on Teil kriminaalmenetluses hulk õigusi, ilma et peaksite kriminaalhoolduskohtule nende saamiseks esitama asjaomase taotluse.

Te võite samuti liituda tsiivilhagejana prokuröri poolt juba algatatud menetlusega, esitades asjaomase avalduse. See on võimalik kogu eeluurimise ja kohtumenetluse etapis, kuid mitte enam kohtu otsuse peale apellatsiooni esitamise ajal. Juhul, kui tegemist on väiksema õigusrikkumise või väärteoga, võite esitada tsiivilhagejana registreerimise taotluse eeluurimiskohtunikule. Seejärel peab eeluurimiskohtunik alustama kohtulikku eeluurimist. Peate arvestama sellega, et pärast eeluurimise lõppu jääb ikkagi kohtu otsustada, kas kahtlustatava kohtu alla andmiseks on piisavalt tõendeid. Kui taotlete kahju hüvitamist, peate esitama tõendid kahju kohta, mille hüvitamist taotlete. Kohus hindab Teie taotluse asjakohasust ning võtab selle vastu või lükkab tagasi. Kui olete tsiivilhageja ja juhul kui kohtulik uurimine on pooleli, on Teil õigus ühe aasta jooksul selle algatamisest esitada asi apellatsioonikohtu süüdistuskollegiumile. See annab Teile kaudse kontrolli eeluurimise edenemise üle.

2. Vandekohus Belgias on vandekohus (kontaktandmed on kättesaadavad [hollandi](#) ja [prantsuse keeles](#)), mis tuleb kokku kriminaalasjade arutamiseks, olemas igas provintsis ja Brüsseli kohturingkonnas. Vandekohtus on pädev menetlema kõiki kuritegusid (näiteks mõrv, mille eest on ette nähtud vähemalt viie aasta pikkune kuni eluaegne

vangistus), poliitilisi õigusrikkumisi ja meediaga seotud õigusrikkumisi (välja arvatud kuriteod, mille põhjuseks on rassism või ksenofoobia). Erinevalt teistest kriminaalkohtutest, millel on alaline koosseis, tuleb vandekohus moodustada iga süüasja arutamiseks eraldi. Vandekohtu esimees on apellatsioonikohtu kohtunik. Teda abistavad kaks esimese astme kohtu kohtunikku. Vandemeeste kogu koosneb 12 liikmest, kes valitakse kodanike hulgast loosi teel ja kellest esialgu maksimaalselt kaks kolmandikku võivad olla samast soost. Vandemehed valitakse hääleõiguslike kodanike hulgast, neil peavad olema kodaniku- ja poliitilised õigused, nad peavad olema 28–65aastased, oskama lugeda ja kirjutada ning nad ei tohi olla kriminaalkorras karistatud pikema kui neljakuulise vangistusega või enam kui 60 tunni üldkasuliku tööga. Vandemehed teevad otsuse ainult selle kohta, kas süüdistatav on süüdi või mitte. Otsuse karistuse kohta teevad nad koos kohtunikuga. Otsuste peale saab apellatsiooni esitada ainult kassatsioonikohtule.

■ Viimati uuendatud: 03/07/2025

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.